

Ἐκ τῆς ὀριζόμενης πληροφορίας τοῦ κώδικος βλέπει τις μετὰ συγκινήσεως τὴν θερμὴν τῆς πίστεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων, τὴν σκληρὰν ἐργασίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς, τὸ κόστος τοῦ βίου, τὰς πιέσεις ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν ὁμοδόξων καὶ τὰς φορολογίας τῶν κυριάρχων Τούρκων. Θαυμάζει τις τὸ ἔντονον μοναστικὸν πνεῦμα τῶν παρελθόντων αἰώνων καὶ τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τὸ διέπον τὸ μοναστικὸν βίον τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων. Ὁ συγγραφεὺς ἀποκατέστησε σχεδὸν πλήρως τὴν σειρὰν τῶν ἡγουμένων τῆς μονῆς ἀπὸ τοῦ 1664 μέχρι τοῦ 1851 διορθώσας τὰ παραδεδομένα σφάλματα τῆς σειρᾶς αὐτῶν καὶ συμπληρώσας τὰ μεγάλα κενά. Ἐπίσης ἐπεσήμανε τὸν δημιουργικὸν ρόλον ἐνίων ἐξ αὐτῶν καὶ μᾶς δίδει ἀξιολόγησιν τοῦ ἔργου των καὶ τῆς δραστηριότητός των, ἐξαίρων ἰδιαίτερος τὴν ἀγνότητά, ἐντιμότητά καὶ δραστηριότητά ὀρισμένων ἐκ τούτων.

Περαιτέρω διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν τοπωνυμίων τοῦ κώδικος, τῶν ὀνομάτων, βαπτιστικῶν καὶ ἐπιθέτων, τῶν ἰδιοτυπιῶν τῆς γραφῆς καὶ τῆς προφορᾶς μᾶς δίδει πολυτίμους πληροφορίας ἀπὸ γλωσσικῆς καὶ ἱστορικῆς ἐπόψεως, ὅπως ἐπίσης λίαν διαφωτιστικαὶ εἶναι καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ συγγραφέως διὰ τὰς σχέσεις τῆς Μονῆς πρὸς τὰ ἰσχυρὰ πρόσωπα τῆς περιοχῆς.

Διὰ τῆς παρούσης ἐργασίας ὁ λαμπρὸς ἱστοριοδίφης Ἀναπλώτης ῥίπτει νέον φῶς εἰς τὴν σκοτεινὴν περίοδον τῶν τριῶν προτελευταίων αἰώνων τοῦ ἔθνικοῦ μας βίου, ἰδίᾳ ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ χώρῳ καὶ πλουτίζει τὰς ἄλλως λίαν πενιχρὰς εἰδήσεις περὶ τῆς ἱστορίας τῆς Μεσσηνίας γενικῶς.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

ΒΑΣ. Δ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΑ, Δίπτυχον ἱστορικὸν καὶ φιλολογικὸν τῆς Ἐθνεγερείας, Βιβλιοθήκη τῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρείας ἀρ. 59, Ἀθήναι 1971, σελ. ρλέ/637.

Ὁ συγγραφεὺς, γνωστὸς διὰ τὴν λογιότητα καὶ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς καὶ ἱστορικὰς ἐργασίας του προσφέρει διὰ τοῦ παρόντος τόμου τὴν εἰσφορὰν του εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς 150ετηρίδος. Εἰς τὸν πυρῆνά του ὁ ὀγκώδης τόμος ἐμφανίζει ἀνέκδοτον χειρόγραφον περιέχον 41 στιχουργήματα, τὰ ὅποια ἐκτίθενται ἐνταῦθα φωτοτυπικῶς καὶ τυπογραφικῶς. Ἐκ τῶν τεμαχίων τούτων τινὰ μὲν ἔχουν ἀντιγραφῆ ἐκ κυκλοφορούντων προεπαναστατικῶν ποιημάτων, τινὰ ἔχουν συντεθῆ ὑπὸ γνωστῶν ποιητῶν καὶ ἀντεγράφησαν εἰς τὸ χειρόγραφον τῆς συλλογῆς, τὰ πλεῖστα ὅμως φαίνονται αὐτοσχεδίως ποιηθέντα ὑπὸ τοῦ γραφέως τῆς Συλλογῆς. Ἡ ἀξία τῶν στιχουργημάτων τούτων ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἐποικήθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1821—1828 καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ σύγχρονα πολεμικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα, διὸ καὶ ἀντικατοπτρίζουν τὰ συναισθήματα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῆς τότε ἐποχῆς. Ὁ ἐκδίδων νῦν τὴν Συλλογὴν τὴν ὑπομνηματίζει ἐκτενῶς καὶ τὴν συσχετίζει πρὸς τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας. Πέρα τοῦτου ὁ σ. συνάγει ἐμμέ-

σως συμπεράσματα περί τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς καὶ συνδυάζει ταύτην πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς παιδείας τῶν χρόνων ἐκείνων, ἐξ ὧν πάντων θεμελιούται ἡ ἰδιαίτερα σημασία τῆς Καλαμάτας καὶ τῆς Μάνης ἀπὸ πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἐπόψεως ὡς κέντρου καὶ ἀφετηρίας τῆς ἐθνικῆς ἐξορμήσεως πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῷ 1821. Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ καὶ τῷ ἐπιλόγῳ τοῦ ἔργου προσάγονται ἄφθονοι μαρτυρίαι περὶ τῶν προεπαναστατικῶν κινήσεων ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ καὶ περὶ τῶν πρώτων ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Καλαμάτας κατὰ τὴν 23ην Μαρτίου 1821, δημοσιεύεται δὲ ἐν φωτοτυπία καὶ τὸ πρωτόγραφον τῆς Προκηρύξεως τοῦ Πετρόμπεη καὶ τῆς Μεσσηνιακῆς Γερουσίας ὑπὸ χρονολογίαν 23 Μαρτίου, τὸ ἀποκείμενον ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ Φόρειν Ὀφφρις ἐν Λονδίῳ. Περαιτέρω ὁ σ. ἐπέξεργάζεται ὠρισμένας ἐνθυμήσεις τοῦ χφ. τῆς ποιητικῆς Συλλογῆς καὶ διασαφεῖ τὰ γεγονότα εἰς ἃ αὐταὶ ἀναφέρονται παραθέτων ἱστορικὰς μαρτυρίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ὀρθῆς ἐννοίας των. Ἐπίσης ἐξ ἀφορμῆς ποικίλων ἐγγράφων τῆς ἰδιαίτερας Συλλογῆς τοῦ συγγραφέως ἀγνώστων μέχρι τοῦδε παρέχονται πληροφορίαι περὶ τοῦ τόπου, τοῦ βίου τῶν κατοίκων, τῆς κοινοτικῆς ὀργανώσεως κατὰ καπετανίας, περὶ τῶν ἐπιφανεστέρων θρησκευτικῶν, στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν μορφῶν τῆς ἐποχῆς καὶ περὶ τῶν σχέσεων τοῦ τόπου πρὸς τοὺς Τούρκους. Μεταλλεῖον πολυτίμων εἰδήσεων διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀποτελεῖ τῷ ὄντι ὁ ἀνεκτίμητος αὐτὸς τόμος τοῦ ἐκλεκτοῦ ἐργάτου τῶν γραμμάτων καὶ θεράποντος τῆς Ἱστορίας Β. Πατριαρχέα.

Π. Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Φ. ΚΑΝΑΚΗ, Ὀρφέως Ἀργοναυτικά, Κείμενον, μετάφρασις, σχόλια, ἐν Σύμφῳ, Τυπογρ. Φέρρη, 1971. Σχ. 8, σελ. 172.

Ὁ ἐγκριτος φιλόλογος καὶ ἐπιμελὴς θεράπων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Ἀντ. Κανάκης, ὁ ἀπὸ τοῦ 1936 ἤδη ἐκδούς τὰ Ἀργοναυτικά Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου, ἐνέτεινε τὴν συγγραφικὴν δραστηριότητά του κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν. Κατ' ἔτος ἐκδίδει ἀνὰ ἐν ἔργον συγγραφῆς τῶν κλασσικῶν ἢ τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων εἰς ἕκτασιν διακοσίων περίπου σελίδων. Αἱ ἐκδόσεις του χαρακτηρίζονται διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ δαψιλοῦς φιλολογικοῦ ὀπλισμοῦ τοῦ ἐρειδομένην ἀσφάλειαν τῆς ἐρμηνευτικῆς του ἐργασίας καὶ τὸν πλοῦτον τῶν γλωσσικῶν καὶ πραγματολογικῶν του σχολίων, ἄνευ τῶν ὁποίων ἢ κατανόησις τῶν Ἀλεξανδρινῶν συγγραφέων καθίσταται διὰ τοὺς νεωτέρους προβληματικὴ. Ὄντως οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἦσαν γινῶσται τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ μυθολογίας καὶ εἰς τὰ ἔργα των κάμνουν διαρκεῖς ἀναφορὰς ἢ ὑπαινιγμούς εἰς λεπτομερείας παλαιῶν γεγονότων, τὰς ὁποίας μόνον ἄριστος γνώστης τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀνακαλύψῃ καὶ νὰ τὰς κάμῃ γνωστὰς διὰ σχολίων. Εἰς τὸν τομέα τοῦτον ὁ Κανάκης ἀναδεικνύεται ἰσάζιος τοῦ παλαιότερου λαμπροῦ φιλόλογου Δ. Γουδῆ.